

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ตามรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิด หลักการเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
  - 1.1 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม
  - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. แนวคิด หลักการเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม
  - 2.1 ความหมายของกิจกรรมนักเรียน
  - 2.2 ประเภทของกิจกรรมนักเรียน
  - 2.3 กิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม
3. แนวคิด หลักการ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน
  - 3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
  - 3.2 การมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร)
4. แนวคิด หลักการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา
  - 4.1 การจัดการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยากับการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
  - 4.2 กิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. สรุปหลักการ แนวคิด รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิด หลักการเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการบริหารที่มาจากแนวความคิด การบริหารจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral management approach) เป็นการบริหาร ที่มุ่งการเพิ่มความสำเร็จในองค์กร โดยบุคคลในองค์กร ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้หลายท่านดังนี้

วรวรรณ เตื่อนาคี (2544 : 17) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการทำงานที่บุคลากรในองค์กรมีส่วนเกี่ยวข้องของการดำเนินการขององค์กร ทุกขั้นตอน ความตั้งใจ เต็มใจ และสบายใจ เพื่อให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กลุ่มต้องการ และทำให้บุคลากรเหล่านั้นเกิดความ รู้สึก ร่วมรับ ผิดชอบกับกลุ่ม

วิโรจน์ สารัตนะ (2544 : 59) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมทำให้เกิดความเกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่ความมีพันธะผูกพัน ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล โดยผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น อาจประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ

ประกอบ กุลเกลี้ยง (2545 : 27) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ วิธีการบริหาร หรือรูปแบบการตัดสินใจ ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานหรือการบริหารมีส่วนแสดงความคิดเห็น และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร

คริส อากีริส (จันทรานี สงวนนาม, 2545 : 69 ; อ้างอิงจาก Argyris, 1999. On Organizational Learning) กล่าวว่า “การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กร ได้มีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์กรที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจ”

สมยศ นาวิกาน (2545 : 1) ได้ให้ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการของการให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญ อยู่บนพื้นฐานแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ ที่ผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารของพวกเขาให้กับผู้อยู่ได้บังคับบัญชา โดยให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ

บงกช อาษา (2548 : 25) การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานขององค์กร ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน การประเมินผล และการแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อเป็นการสร้างความมุ่งมั่นผูกพันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์กรที่

ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ โดยมีกลยุทธ์ในการทำงานด้วยการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน การให้ความสำคัญกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง การทำงานเป็นทีม การสนับสนุนปัจจัย การติดต่อสื่อสารสองทาง รวมทั้งการให้ขวัญและกำลังใจ

โดยสรุป การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารที่ผู้บริหาร เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลงานร่วมกัน

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative management) คือวิธีการบริหาร หรือรูปแบบการตัดสินใจ ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายซึ่งเกี่ยวข้องกับงานหรือการบริหารมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร ทั้งนี้เนื่องจากการทำงานในองค์กรนั้นสิ่งสำคัญที่สุดของผู้บริหารคือ การตัดสินใจ ในประเทศโลกเสรี เชื่อเรื่องความเสมอภาคและประชาธิปไตย เชื่อว่าถ้าเอาวิธีนี้มาใช้ในการบริหารแล้ว จะช่วยเพิ่มความพอใจ และแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงาน

บุญเทียม อังสวัสดิ์ (2542 : 38) ได้กล่าวถึงแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ว่าเป็นแนวความคิดของการบริหารงานที่มุ่งจูงใจให้ผู้ร่วมงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบในองค์กรที่ตนปฏิบัติงานอยู่ด้วยความเต็มใจ

การบริหารแบบมีส่วนร่วม จัดได้ว่าเป็นวิธีการที่ยอมรับกันในยุคปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย เพราะคำนึงถึงความสำคัญของผู้ร่วมงานทุกฝ่าย ซึ่งธรรมรส โชตกฤษกร (2536 : 220) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นรูปแบบการบริหารที่ใช้ยุทธศาสตร์ในการระดมกำลังความคิด เป็นการบริหารที่มีประสิทธิภาพตามความคาดหวังทางการบริหาร โดยการมีส่วนร่วมเป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ปฏิบัติร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ตั้งแต่ระดับกลุ่มเล็กๆ จนกระทั่งเป็นความรับผิดชอบมากขึ้นมีความหลากหลาย สิ่งที่สำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ ผู้บริหาร บรรยากาศขององค์กร อาศัยความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในองค์กรเป็นสำคัญ เพราะการบริหารในปัจจุบันหรือที่เรียกว่าการบริหารยุคใหม่ มุ่งบริหารที่ได้ทั้งมือ หัวใจ ความคิด โดยส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการบริหาร เน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีความคิดเห็น มีเป้าหมายตรงกันในกิจกรรมที่ปฏิบัติกร่วมมือจึงเกิดขึ้นอย่างแท้จริง

เช่นเดียวกับ เมตต์ เมตต์การ์ณจิต (2541 : 17-18) ได้ให้แนวคิดในกระบวนการการมีส่วนร่วม นั้น ได้ศึกษาว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทได้เสนอไว้ว่าประชาชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบการพัฒนาทั้งกระบวนการตั้งแต่เริ่มแรกของโครงการ ไปจนถึงตอนจบของโครงการ ซึ่งครอบคลุมขั้นตอนต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

15

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในการติดตามผล และประเมินผล
4. การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมของงาน

ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารประเทศ เป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในสังคมไทย มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ดังเช่นเมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 12) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรจะช่วยให้ฝ่ายปฏิบัติกับผู้บริหารเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการดำเนินการต่างๆ ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในองค์กร เกิดความผูกพัน สร้างความสามัคคี ก่อให้เกิดพลังในการทำงาน สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามจุดประสงค์ อันเนื่องมาจากสมาชิกในองค์กรยอมรับเป้าหมายขององค์กร มาเป็นเป้าหมายของตนและจะส่งผลถึงความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการ

สัจญา สัจญาวิวัฒน์ (2543 : 87) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในทฤษฎีและกลยุทธ์พัฒนาสังคมว่า การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านในท้องถิ่น เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดปัญญาสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้ยั่งยืนได้ และได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาเป็นการลงมือปฏิบัติไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ต้องมุ่งที่ตัวคนเป็นสำคัญ กระบวนการที่จะพัฒนาคน ได้แก่ วิธีการให้การศึกษอบรมวิธีการทำงานกับกลุ่มคน วิธีพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (PAR) คือ ทุกคนต้องร่วมกันวางแผน และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้กระบวนการทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เฉลิม บุรีภักดี และคณะ (2545 : 130 -144) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ เทคนิค AIC เทคนิค SWOT เทคนิค FSC เทคนิค Six Hat เทคนิค Mind Map เทคนิคต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นเทคนิคที่จะทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการหาแนวทางการพัฒนา และได้ปฏิบัติร่วมกันอย่างใกล้ชิด

อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : 189 – 190) กล่าวถึง หลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. หลักการกระจายอำนาจ เป็นการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด
2. หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ร่วมตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจะเต็มใจ ยินดี ร่วมรับผิดชอบ ในการจัดการศึกษามากขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

16

3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน เป็นการคืนอำนาจสู่ท้องถิ่น ผู้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชน ให้ได้มีบทบาทจัดการศึกษามากขึ้น

4. หลักการบริหารจัดการตนเอง ด้วยความเชื่อที่ว่า วิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายทำได้หลายวิธี และถ้าส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบาย และเป้าหมาย แล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบบริหารด้วยตนเอง สามารถดำเนินการได้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ตามสภาพ ความพร้อม และสถานการณ์ของสถานศึกษา ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม

สอดคล้องกับ หลักในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 59) ได้สรุปหลักในการบริหารไว้ 6 หลักการ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจ คือ อำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน
2. การบริหารตนเอง สถานศึกษามีอิสระในตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปแบบขององค์กรบุคคล
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผน มีการร่วมคิดร่วมทำ
4. ภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน เป็นภาวะผู้นำที่เน้นการสนับสนุน และอำนวยความสะดวก
5. การพัฒนาทั้งระบบ ปรับทั้งเรื่องโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร โดยการเปลี่ยนแปลงต้องให้ระบบเห็นด้วยและสนับสนุน
6. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ สถานศึกษาต้องพร้อมให้มีการตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

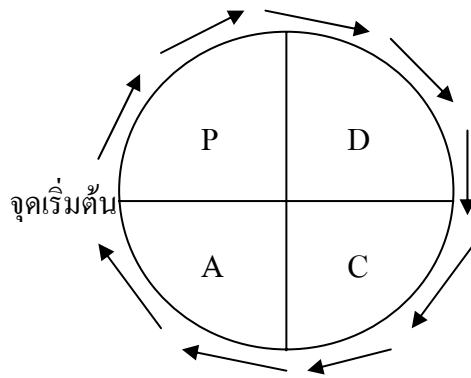
ซึ่งหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นมีอย่างมากมาย เมื่อก้าวถึงหลักการบริหารที่คนพูดถึงกันมาก คือ การบริหารแบบ PDCA ซึ่งคนในวงการศึกษามักจะเข้าใจชัดเจนพอสมควรในเรื่อง การวางแผน (Planning-P) การปฏิบัติตามแผน (Do-D) การประเมินผลหรือการตรวจสอบ (Check-C) และการปรับปรุงเพื่อพัฒนา (Adjustment-A) ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงการบริหารงานแบบ PDCA ไว้ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 48 – 50) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารแบบ PDCA ซึ่งสามารถเข้าใจชัดเจนได้พอสมควรในเรื่อง การวางแผน (Planning – P) และทำได้ดี ชัดเจน ถูกต้อง สมบูรณ์ ตามหลักวิชาการทุกประการ แต่การวางแผน ในวงการศึกษาก็ยังเป็นการวางแผนที่ดี แต่ในแผน ปฏิบัติไม่ค่อยชัดเจนว่าได้มีการดำเนินงานตามแผนมากน้อยเพียงใด ส่วนในระดับสถานศึกษาก็เช่นกัน หลายแห่งทำแผนปฏิบัติการประจำปีแต่ไม่ดำเนินการให้ครบวงจร ซึ่งสถานศึกษาและผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการนำแผน ไปสู่การปฏิบัติ หรือทำตามแผน (Do – D) ให้มากขึ้น คือ การดำเนินการตามเป้าหมายและระยะเวลาเพื่อให้เกิดผลตามที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

แผนจะทราบว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ การประเมินผลหรือการตรวจสอบ (Check – C) จึงเป็นหัวใจที่สำคัญของการทำงาน การตรวจสอบ คือ การวัดว่างานนั้นได้ผลตามเป้าหมายหรือไม่ เมื่อได้ผลประเมินแล้วก็นำมาปรับปรุงเพื่อพัฒนา (Adjustment – A) ถ้าได้ผลสูงกว่าเป้าหมายก็ปรับเป้าหมายให้สูงขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานช่วงต่อไป ถ้างานบางงานต่ำกว่าเป้าหมายมากๆ ก็ต้องมาทบทวนว่าการทำงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ หรือจำเป็นจะต้องลดเป้าหมาย เช่นเดียวกับวิทวัส แก้ววะนง (2541 : 7) ได้เสนอแนวทางในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่ประยุกต์จากแนวทางบริหารทางธุรกิจมาใช้ คือ การบริหารแบบ PDCA ซึ่งรู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า “วงจรเดมมิง” ซึ่งประกอบด้วย P : Plan การวางแผน D : Do การปฏิบัติตามแผน C : Check การตรวจสอบ และ A : Act การดำเนินการให้เหมาะสม ซึ่งการปฏิบัติตาม PDCA นั้น จะปฏิบัติเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจาก P จนถึง A และเริ่มกลับมาปฏิบัติในขั้น P ใหม่ ทำวนอยู่อย่างนั้นเป็นวงจรแห่งความสำเร็จ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 ภาพวงจร PDCA

ที่มา : วิทวัส แก้ววะนง. 2541 : 8

การบริหารโดยใช้วงจรเดมมิงเพื่อความสำเร็วจนนั้น จะต้องปฏิบัติเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงาน ได้อธิบายแนวทางในการปฏิบัติ ไว้ดังนี้

P : Plan การวางแผน การวางแผนถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของวงจร เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เวลา เพราะจะช่วยให้ขั้นตอนต่อไปดำเนินได้อย่างง่ายดาย การวางแผนเพื่อให้เกิดการปรับปรุงงาน การทำกิจกรรมต่างๆ ให้ดีขึ้นหรือเพื่อใช้จัดการกับปัญหาและอุปสรรค จำเป็นที่จะต้องเขียนแผนให้สมบูรณ์ที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

18

1. เลือกรื่องที่ต้องการปรับปรุง หรือระบุปัญหาที่เกิดขึ้น
2. ทำความเข้าใจสถานะในปัจจุบัน โดยเก็บข้อมูล และค้นหาสาเหตุของปัญหา
3. กำหนดเป้าหมายที่ต้องการและตัวชี้วัดความสำเร็จ
4. เขียนแผน

ในการเขียนแผนที่ดินนั้น จะต้อง “SMART” คือมีลักษณะ S : Specific ต้องเฉพาะเจาะจง มีความชัดเจน M : Measurable สามารถวัดได้ A : Attainable สามารถบรรลุผลได้สำเร็จไปถึงเป้าหมาย R : Realistic อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง และ T : Timely มีกรอบเวลาดำหนดนอกจากนั้นสิ่งที่จำเป็นในการวางแผนคือ การระดมสมอง (Brainstorming) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกัน มาร่วมกันเสนอความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกันและเปิดเผย ไม่มีความคิดเห็นของใครสำคัญกว่าใคร จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางแผน

D : Do การปฏิบัติตามแผน ในขั้นนี้ต้องพยายามทำตามแนวทางที่ได้คิดวางแผนไว้ ตั้งแต่ต้น ต้องมีความรู้ มีทักษะ มีวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งบางครั้งจะต้องทำการฝึกฝนให้สามารถปฏิบัติตามแผนได้ อย่างไรก็ตามหากถึงเวลาปฏิบัติจริงมีเหตุการณ์ผิดปกติเกิดขึ้น โดยไม่สามารถควบคุมได้ การปรับเปลี่ยนแผนก็เป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ได้

C : Check การตรวจสอบ การตรวจสอบคือ การเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ปฏิบัติกับแผน ที่วางไว้ การตรวจสอบที่ได้ผลดี จะต้องรวบรวมบันทึกข้อมูล ที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ ในการวิเคราะห์ และปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

A : Act การดำเนินการให้เหมาะสม เป็นขั้นตอนที่นำผลจากขั้นตรวจสอบมาดำเนินการ ต่อให้เหมาะสม มี 2 กรณี คือ

1. กรณีผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ให้นำวิธีการหรือกระบวนการปฏิบัตินั้น มาปรับใช้ให้กลายเป็นนิสัย หรือเป็นมาตรฐานสำหรับปฏิบัติกับงานอื่น ที่มีลักษณะคล้ายกัน นอกจาก จัดทำเป็นมาตรฐานแล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ไปอีก อาจจะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายในระยะเวลาที่เร็วขึ้น ใช้ค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ
2. กรณีผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ให้นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์และพิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไร จะมองหาทางเลือกใหม่ ใช้ความพยายามเพิ่มขึ้น ขอความช่วยเหลือ หรือเปลี่ยนเป้าหมายใหม่

วงจร เดมมิง หรือ PDCA ที่สมบูรณ์จะต้องนำผลที่ได้ ไปสู่กระบวนการวางแผนอีกครั้งหนึ่ง และจะเป็นวงจรต่อไปเรื่อยๆ ไม่มีที่สิ้นสุด จนสามารถใช้ได้อย่างเป็นธรรมชาติไม่รู้สึกร่าวยุ่งยากอีกต่อไป ซึ่งไม่มีใครสามารถบอกได้ว่าการบริหารแบบ PDCA จะทำให้ประสบความสำเร็จ แต่สิ่งที่

ได้รับจะเป็นการพัฒนากระบวนการในการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานพร้อมที่จะเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ อันเป็นแนวทางในการบริหารที่มีคุณภาพ

สรุป จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมีอยู่อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะการบริหารโดยใช้วงจรเดมมิ่ง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพราะมีขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และชัดเจน มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ สามารถปรับปรุงพัฒนาได้อย่างตลอดเวลา และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา สามารถนำมาเป็นแนวทางในการบริหารงานต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิด หลักการเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม

2.1 ความหมายของกิจกรรมนักเรียน

สำหรับความหมายของคำว่า “กิจกรรมนักเรียน” นั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533 : 15) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียนหมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันจัดขึ้นนอกเวลาเรียนและนอกเหนือจากหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดให้เรียนในเวลาปกติ ทั้งนี้ด้วยความสมัครใจของนักเรียนเอง และด้วยความช่วยเหลือเอื้ออำนวยความสะดวกของโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้กิจกรรมแต่ละอย่างบรรลุความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ ตัวอย่างกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ การดำเนินงานของสภานักเรียน ชุมนุมหรือชมรมต่างๆ ที่นักเรียนตั้งขึ้นในโรงเรียน เช่น ชมรมดนตรี ชมรมกีฬา ชมรมศิลปวัฒนธรรม ชมรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรม

อำภา บุญช่วย (2533 : 157) กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกหลักสูตร ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ในเวลาและนอกเวลาที่โรงเรียน นักเรียนหรือครูเป็นผู้จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นได้มากที่สุด โดยความสมัครใจ กิจกรรมเหล่านั้นไม่มีการวัดผลได้และตก

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534 : 38) กิจกรรมนักเรียน หมายถึง บรรดากิจกรรมทั้งหลาย ทั้งในหรือนอกหลักสูตร ที่ให้การศึกษาแก่นักเรียนนอกห้องเรียนจัดขึ้นโดยนักเรียนสมัครใจที่จะเข้าเรียนและดำเนินการเองโดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากคณาจารย์ และไม่มีการให้คะแนนใดๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา

กรมวิชาการ (2545 : 37) กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อมุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามของนักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม โดยจัดขึ้นนอกเหนือหรือไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนตามปกติในห้องเรียน โดยตรงเริ่มตั้งแต่นักเรียนจะเข้าเรียนระหว่างเรียน จนกระทั่งออกไปนอกโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเองอย่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

20

ครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผล ปรับปรุงการทำงาน โดย มุ่งเน้นการทำงานในกลุ่ม/ทีม

สิทธิ สิทธิการุณย์ (2545 : 11) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดทำขึ้นสำหรับนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาการต่างๆ ในห้องเรียน ให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันเป็นการพัฒนาลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของนักเรียน ทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจภายใต้การแนะนำของครูที่ปรึกษา

เฟรดเดอริก (Frederick. 1959 : 6) ที่ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า เป็นกิจกรรมภายในสถานศึกษาที่นักเรียนสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของครูและผู้บริหารโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนจะไม่มีผลต่อคะแนน ต่อการเลื่อนชั้นหรือการวัดผลทางการศึกษา

กู๊ด (Good. 1973 : 9) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนว่า เป็นโปรแกรมและการจัดดำเนินการ ซึ่งนักเรียนหรือสถาบันการศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อสร้างความเพลิดเพลิน เพิ่มพูนความรู้ ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความสามารถ ไม่มีภาระให้คะแนนต้องจัดหาเงินเพื่อดำเนินการเอง และอยู่ภายใต้การควบคุมของสถานศึกษา

สตรู๊ป (Stroup. 1996 : 30) ได้ให้ความหมายว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่างๆ ของนักเรียนภายใต้การแนะนำอย่างถูกวิธี มีระบบระเบียบ และอยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา

สรุป กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น นอกเหนือการจัดการเรียนการสอนปกติ ไม่มีการคิดเป็นผลการเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผล ปรับปรุงการทำงาน

2.2 ประเภทของกิจกรรมนักเรียน

การจัดกิจกรรมนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับปรัชญา แนวความคิด จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ดังนั้นประเภทของกิจกรรมจึงมีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปตามองค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนในช่วงเวลาหนึ่ง ในปัจจุบันนี้ เมื่อกล่าวถึงประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่จัดดำเนินการอยู่ในโรงเรียนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนมัธยมได้จัดแบ่งกิจกรรมนักเรียนออกเป็น 13 ประเภท ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2541 : 18)

1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ
2. กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
3. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

21

4. กิจกรรมส่งเสริมสหกรณ์
5. กิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด
6. กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
7. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย
8. กิจกรรมส่งเสริมกีฬา
9. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
10. กิจกรรมทัศนศึกษา
11. กิจกรรมนันทนาการ
12. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่างๆ
13. กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์

พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 83-86) ได้กำหนดประเภท ของกิจกรรมนักเรียนออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านส่งเสริมสังคมและนันทนาการ
2. ด้านการส่งเสริมให้รู้จักการปกครองตนเอง
3. ด้านเกี่ยวกับกีฬาและกรีฑา
4. ด้านการจัดตั้งชุมชนวิชาการต่างๆ

เสริมวิทย์ สุภเมธิ (2531 : 106 -107) ได้แยกประเภทของกิจกรรมนักเรียนให้ละเอียดออกไปอีกดังนี้

1. กิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนปกครองกันเอง เช่น สถานักเรียน
2. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์
3. กิจกรรมที่เกี่ยวกับกีฬาและกรีฑา
4. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูด การแสดง การได้วาที
5. กิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี
6. กิจกรรมเกี่ยวกับวิชาการ ได้แก่ ชุมนุมทางวิชาการต่างๆ
7. กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย
8. กิจกรรมเกี่ยวกับเอกสารการพิมพ์
9. กิจกรรมเสริมวิชาการ
10. กิจกรรมเฉพาะกลุ่มที่สนใจเฉพาะเรื่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

22

นพพงษ์ บุญจิตราคูล (2534 : 38) กล่าวว่า กิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนมีความแตกต่างกันในด้านจุดมุ่งหมาย ขอบเขต โครงการ กระบวนการจัดและผลที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ เป็น 6 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมโครงการสอนในชั้นเรียนได้แก่ ชุมนุมทางวิชาการต่างๆ
2. กิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความสนใจเฉพาะและความสามารถพิเศษ ได้แก่ ชุมนุมต่างๆ
3. กิจกรรมที่เป็นบริการภายในโรงเรียน ได้แก่ สถานักเรียน กลุ่มพัฒนาโรงเรียน
4. กิจกรรมที่พัฒนาทางด้านจิตใจและศีลธรรม ได้แก่ ลูกเสือ เนตรนารี
5. กิจกรรมทางสังคมและสันตนาการ ได้แก่ รำวง ลีลาศ
6. กิจกรรมทางด้านกีฬา เป็นกิจกรรมที่นับว่ามีความสำคัญในการสร้างความสามัคคีและมีจิตใจเป็นนักกีฬา รู้จักเสียสละ

สมาคมแห่งวิทยาลัยและโรงเรียนมัธยมต่างๆ ในเขตภาคกลางตอนเหนือของประเทศสหรัฐอเมริกา (Webb. 1933 : 359) ได้รวบรวมกิจกรรมนักเรียนไว้ในเอกสารงานวิจัยหลักสูตรโรงเรียน และได้พยายามแบ่งประเภทของกิจกรรมเหล่านั้นซึ่งได้นำเสนอไว้ 12 ประเภทดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในองค์กร การบริหารงานและการควบคุมงานของโรงเรียน
2. กิจกรรมด้านพลังงานและชุมชน
3. ชมรมด้านศาสนาและสังคมสงเคราะห์และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อต่างๆ
4. กิจกรรมที่เน้นด้านสังคมอย่างแท้จริง
5. กิจกรรมด้านกีฬาและการฝึกฝนทางกายภาพด้านต่างๆ
6. การทำงานด้านสิ่งพิมพ์ของโรงเรียน
7. กลุ่มการละครและการพูดต่อสาธารณชน
8. กิจกรรมด้านดนตรี
9. ชมรมที่เน้นด้านวิชาต่างๆ
10. กลุ่มชมรมเบ็ดเตล็ด

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมนักเรียน มีขอบข่ายที่กว้างขวางมาก ดังนั้นชนิดและประเภทของกิจกรรมนักเรียนจึงมีมากมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบท ปรัชญา แนวคิด จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ระดับสถานศึกษา และความสนใจของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นต้น

สรุปได้ว่า มีวิธีการแบ่งกิจกรรมออกเป็นหลายประเภท แต่ละประเภทมีความแตกต่างกันในด้านเป้าหมาย แต่ทุกกิจกรรมล้วนสนองความต้องการของนักเรียนซึ่งแล้วแต่นักเรียนว่ามี

ความถนัดอย่างไร กิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสนใจ ความสามารถ และเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านต่างๆ

2.3 กิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม

ซึ่งในการจัดกิจกรรมนักเรียน มีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมด้านจริยศึกษาก็เพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้วิธีการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างความรู้ ความคิด และเจตคติด้านจริยศึกษาให้แก่นักเรียน และเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตัวเองด้านคุณธรรมและจริยธรรม สามารถปรับปรุงตัวเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (วัลภา จันท์เพ็ญ, 2544 : 29)

สมพงษ์ จิตระดับ (2545 : 167-180) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทางด้านจิตใจ นำใจศีลธรรม อาจแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. กิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ
2. กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม
3. กิจกรรมชมรมอาสาพัฒนา
4. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี การอยู่ค่ายพักแรม

กรมสามัญศึกษา โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ (2537 : 23-27) จำแนกกิจกรรมการส่งเสริมจริยศึกษาที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน ครู อาจารย์ และบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันปฏิบัติตามโอกาสสถานการณ์ เทศกาล วัฒนธรรมประเพณี มีดังนี้

1. กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
2. กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ ม.1 และ ม.4
3. กิจกรรมบรรพชาสามเณร
4. กิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือการพึงธรรมสมาธิ
5. กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีในโรงเรียน ชุมชน และ

ประเทศชาติ

6. กิจกรรมการอบรม การประกวด
7. กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำความดี
8. กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และกิจกรรมคณะ
9. กิจกรรมการฝึกมารยาทไทย
10. กิจกรรมการปลูกจิตสำนึกเพื่ออนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมให้นักเรียน ครูอาจารย์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 24) ได้กำหนดขอบข่ายงานกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรม ที่จัดให้มีขึ้นในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

24

2. กิจกรรมที่เสริมสร้างวินัยนักเรียน
3. กิจกรรมจัดตั้งชุมนุมต่างๆ
4. กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
5. การจัดกีฬา
6. การจัดทำทัศนศึกษา
7. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน
8. การบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น ต้องจัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาและสนองความสนใจของนักเรียนทุกคนด้วยกิจกรรมนักเรียนจึงเป็นงานที่ต้องการทั้งคุณภาพและปริมาณ ทำให้งานกิจกรรมนักเรียนในปัจจุบันจึงมีขอบข่ายที่กว้างขวางมาก โดยเฉพาะกิจกรรมนักเรียนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยศึกษา ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ กิจกรรมที่เสริมสร้างวินัยนักเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียน กิจกรรมที่ส่งเสริมด้านกีฬา กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน เช่น กิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรม กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี เป็นต้น ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนจัดกิจกรรม จัดระบบโครงสร้างการบริหารที่เหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ซึ่งจำเป็นต้องใช้ปัจจัยหลายๆ ด้าน ทั้งกำลังเงินงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความต่อเนื่องและประสานสัมพันธ์ของผู้ร่วมงาน นับตั้งแต่ผู้บริหารความคิด กำลังคน สถานที่ และงบประมาณในการดำเนินการให้เป็นเอกภาพ มีแนวทางการดำโรงเรียน ผู้ที่ได้รับมอบหมาย คณะครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดตามบทบาทหน้าที่ที่ควรกำหนดไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

3. แนวคิด หลักการ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 14) การมีส่วนร่วม คือ การที่บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมเสียสละ แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์และอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องจิตใจและอารมณ์ของบุคคล ดังนั้น การมีส่วนร่วมควรทำด้วยความสมัครใจ และตั้งอยู่บนฐานความเสมอภาคซึ่งการให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างแท้จริงจะทำให้บุคคล ชุมชน เกิดความรู้สึกว่าตนเองได้ลงทุน มีความผูกพันและอุทิศพลังทุกอย่าง เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

25

มัช สุขเอี่ยม (2538 : 20) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำในอนาคตอย่างเหมาะสม โดยจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดและโครงสร้างการบังคับบัญชาตามสายงาน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 17) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

วิทวัส แก้วทอนง (2541 : 21) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการจัดการท้องถิ่น การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติการในการมีส่วนร่วมจัดการบริหารผลประโยชน์ของชุมชน การประเมินผลและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีความคิดริเริ่ม มีความตื่นตัวในการพัฒนาท้องถิ่นแล้วแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆของท้องถิ่น

นดา คำรหัสเลิศ (2542 : 21) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนมีการปฏิบัติร่วมกัน ในการพัฒนาชุมชน โดยความสมัครใจในลักษณะของการร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล ร่วมบำรุงรักษา และร่วมรู้สึกเป็นเจ้าของ

บุญเทียม อังสวัสดิ์ (2542 : 18) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนในกระบวนการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา การกำหนดความต้องการ การตัดสินใจและปฏิบัติตลอดจนการติดตามผลการดำเนินงานนั้นๆ ด้วย

อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : 113) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการใดๆ ให้ความช่วยเหลือและมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

เดวิด และนิวสตรอม (David & Newstrom) (ประจวบ สื่อประสาร. 2542 : 22) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าเป็นเรื่องของความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและความรู้สึก นึกคิดของแต่ละบุคคลที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม หรือเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยทำให้ มีความสำเร็จซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่มหรือเป็นความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกันด้วยการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) ช่วยเหลือ (Contribution) และร่วมรับผิดชอบ (Responsibility)

หวัง (Whang) (ประจวบ สื่อประสาร. 2542 : 23) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึงกระบวนการในการเข้าไปดำเนินงานของบุคคลหรือของกลุ่มเพื่อให้สะท้อนถึงความสนใจของตนเองหรือเพื่อให้สนับสนุนทางด้านกำลังงานหรือทรัพยากรต่อสถาบันระบบที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตของพวกเขา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมนั้นมีอย่างหลากหลาย แต่สิ่งสำคัญของมีส่วนร่วม คือ บุคคลหรือคณะบุคคลระดมความคิด ระดมความรู้ ระดมความต้องการ และระดมความรับผิดชอบร่วมกัน ร่วมมือทำงาน ร่วมกันคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมินผลงาน ในการทำกิจกรรมร่วมกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมในลักษณะ ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายและความต้องการของทุกฝ่าย เกิดความภาคภูมิใจในผลแห่งความสำเร็จร่วมกัน

3.2 การมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร)

แนวคิดการพัฒนา “บวร” เป็นแนวคิดที่พยายามนำเอา “องค์กรชุมชน” มาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา โดยการนำเอาสถาบันที่สำคัญในชุมชน 3 สถาบัน ได้แก่ สถาบันการปกครอง (บ = บ้าน) สถาบันศาสนา (ว = วัด) และสถาบันการศึกษา (ร = โรงเรียน) ผนึกกำลังจัดตั้งเป็นองค์กรที่เรียกว่า “มนตรี บวร” เพื่อรองรับและดำเนินการต่างๆ ตามนโยบายของทางราชการ (สุริยน จันทนกุล. 2537 : 12) โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ สนับสนุนบทบาทขององค์กรประชาชนและประชาชนในการตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยสถาบันที่สำคัญในชุมชนที่จะเป็นกลไกรองรับการพัฒนาทั้ง 3 สถาบัน ผนึกกำลังกันจัดตั้งเป็นองค์กร เรียกว่า “มนตรี บวร” ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนา ตัดสินใจ แก้ปัญหาตนเองและชุมชน เพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง ตามนโยบายการพัฒนาชนบทของรัฐองค์ประกอบที่สำคัญของ “บวร” มีดังนี้

สถาบันการครอบครัว (บ้าน) ประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่ ปู่ย่า ตายาย หรือผู้ปกครอง

สถาบันศาสนา (วัด) ประกอบด้วย เจ้าอาวาส พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา กลุ่มหรือชมรมทางศาสนา

สถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูอาจารย์นักเรียน บุคลากรในโรงเรียนของโรงเรียน

เพราะองค์กรทั้งสามมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังนี้

บ้าน เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา เป็นพื้นฐานโครงสร้างทางสังคมที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างพฤติกรรมและวัฒนธรรมของเด็ก ประสบการณ์ภายในบ้านมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างค่านิยม ทักษะคิด ความเชื่อ พฤติกรรมและบุคลิกภาพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาโดยส่วนรวม การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในการศึกษาของลูกมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับความสำเร็จของลูกมากกว่าคุณภาพของโรงเรียน ครอบครัวหรือบ้านจึงมีบทบาทสำคัญมากในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก ถ้าครอบครัวประสบความล้มเหลว โรงเรียนก็ไม่สามารถ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

27

ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเรื่องของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรม วิชา
หลากหลาย (2535 : 46-47) ได้เสนอแนะการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กของพ่อแม่ว่า พ่อแม่ควร
คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การตั้งกฎหรือระเบียบต้องให้เข้ากับเหตุการณ์ประจำวันและมีการผ่อนปรน
กล่าวคือ อบรมให้ลูกทำตามกฎระเบียบ และให้เขาเรียนรู้ด้วยว่า กฎระเบียบสามารถผ่อนปรนตาม
สถานะแวดล้อมได้

2. เลี้ยงดูและอบรมให้ลูกรู้จักอดกลั้น (Self-control) และสามารถทนต่อสิ่งเย้ายวนได้
(Resist temptation) ไม่ใช่พยายามปกป้องลูกจากสิ่งเย้ายวน การเลี้ยงดูให้รู้จักอดกลั้นและทนต่อสิ่ง
เย้ายวนได้ จะทำให้อยู่ร่วมกับคนอื่นได้ และไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นคุณสมบัติเชิงจริยธรรมนี้จะ
ฝังในจิตใจ ทำให้เกิดการควบคุมตนเอง และความยับยั้งชั่งใจ

3. แนวคิดของพ่อแม่เรื่องการอบรมเลี้ยงดูลูกจะต้องสอดคล้องกัน ปราศจากความลำเอียง
ไม่ตึงหรือไม่หย่อนเกินไป แนวคิดของพ่อแม่ที่เป็นอุปสรรคของการพัฒนาจริยธรรมของลูก

3.1 การเลี้ยงดูอย่างเข้มงวด ตีตีขี้หนุและลงโทษ ซึ่งจะทำให้ลูกเกิดความน้อยใจไม่มี
กำลังใจที่จะทำความดี

3.2 การเลี้ยงดูอย่างตามใจ ซึ่งทำให้ลูกไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด
อะไรไม่ดี

3.3 การเลี้ยงดูและอบรมลูกตามความพอใจและตามอารมณ์ บางครั้งเข้มงวด
บางครั้งก็หย่อนยาน ซึ่งทำให้ลูกเกิดความสับสนไม่เข้าใจว่า สิ่งที่ทำไปนั้นผิดหรือถูก

4. แนวคิดระหว่างพ่อแม่กับคนในครอบครัว เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กต้องไม่ขัดแย้งกัน
เช่น ระหว่างพ่อแม่กับปู่ย่าตายาย เพราะหากขัดแย้งจะทำให้เด็กถือปฏิบัติตามฝ่ายที่เขาจะได้รับ
ประโยชน์

5. ขจัดความลำเอียงของพ่อแม่ ความลำเอียงไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใดด้วยความตั้งใจ
หรือไม่ตั้งใจก็ตาม จะทำให้ลูกโกรธและต่อต้านด้วยการดื้อ หรือชอบประพฤติในสิ่งที่ถูกห้ามปราม

6. ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก นับแต่วัยทารกเด็กจะเริ่มเรียนรู้การรู้จักเชื่อฟัง
การรับคำสั่งจากแม่และสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบสนองได้ถูกต้อง เมื่อโตขึ้นแม่ก็สามารถสอน
ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรมให้กับลูกได้ด้วยการทำให้ลูกรู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบในตนเอง
เด็กจะเลียนแบบคนที่เขาใกล้ชิดที่สุดนั่นคือ พ่อแม่ ดังนั้น พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและมี
เหตุผล

7. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เนื่องจากระดับจริยธรรมสัมพันธ์กับ
ระดับสติปัญญา ดังนั้น ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจึงมีส่วนช่วยให้เด็กมีความพร้อมทาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

28

สติปัญญา และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม อย่างไรก็ตาม สภาพการณ์ข้างต้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ สภาพความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกจะต้องเป็นไปอย่างดีด้วย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า สถาบันครอบครัวหรือบ้าน มีพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสำคัญ เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก แม้จะเป็นสถาบันเล็กๆ แต่เป็นสถาบันที่ยิ่งใหญ่และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กมาก

วัด สถาบันศาสนาเป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคนไทยมาแต่โบราณ เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเชื่อถือเรื่องนรกสวรรค์และบาปบุญคุณโทษ ผู้ที่จะให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ดีที่สุดคือพระสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ในการให้ คำชี้แนะสิ่งต่าง ๆ แก่ประชาชน โดยเฉพาะในสังคมชนบทจะเคารพนับถือพระสงฆ์มาก ถือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกันของคนในสังคม นอกจากนี้เป็นแหล่งขัดเกลานิสัยให้เป็นคนดี และเป็นแหล่งสืบทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามแต่เดิม วัดมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษามาก แต่ปัจจุบันบทบาทดังกล่าวได้ถูกมองข้ามไม่เห็นความสำคัญผลที่ตามมาคือลักษณะนิสัยของเด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดคุณธรรม ห่างเหินจากวัด ไม่เป็นผู้สืบทอดขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ซึ่งระพิน ชูชื่น (สมนถุมล เพ็ชรรมณี. 2543 : 18) วิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าพระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาด้านการสอนอบรม การสนับสนุนกิจกรรม การให้คำแนะนำปรึกษาและการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการสั่งสอนอบรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา พระสงฆ์ส่วนมากให้การสั่งสอน อบรมแก่นักเรียนมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยเข้ามาเป็นครูสอนจริยศึกษาประจำในโรงเรียน เนื้อหาที่พระสงฆ์สั่งสอนอบรม มากที่สุด ได้แก่ เรื่องความเมตตากรุณา ร่องลงมาคือเรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความเสียสละ

การส่งเสริมจริยธรรมให้เยาวชนของวัดหรือพระสงฆ์นั้นจะขึ้นกับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยอีกประการหนึ่งคือที่ตั้งของวัด ซึ่งสายใจ ยอดสุดา (สมนถุมล เพ็ชรรมณี. 2543 : 19) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตวัดในจังหวัดชุมพร พบว่า วัดมีบทบาทต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นที่ปรึกษาและกำหนดแนวทางพัฒนาโรงเรียน ด้านวิชาการและกิจกรรมโรงเรียน ด้านทุนอุปกรณ์การศึกษา อาคารสถานที่และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านวิชาการและกิจกรรมโรงเรียนนั้น วัดให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมศีลธรรมจรยาแก่นักเรียน ร่วมกันกับครูจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและเทศนาสั่งสอนครูและนักเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

29

จะเห็นได้ว่า วัดเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการให้ความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการให้ความรู้ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์รวมจิตใจเพื่อให้เกิดความสามัคคี ความเป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขต่อไป

โรงเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ สถาบันการศึกษาจึงเป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง เนื่องจากผู้ปกครองมักส่งบุตรหลานเข้าสู่สถาบันการศึกษาเมื่อบุตรหลานมีอายุพอที่จะรับการศึกษา เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญาความรู้ สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้ เด็กจะต้องอยู่โรงเรียนวันละประมาณ 8 ชั่วโมง ดังนั้นผู้ที่รับผิดชอบในตัวเด็กก็คือโรงเรียนในที่นี้หมายถึงครูนั่นเอง ในการส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กจะขึ้นกับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยอีกประการหนึ่ง คือ ด้านที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่ง ชนพร ศิงงเจริญ (2537 : 210) วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ตามนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานครพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัดหรือใกล้วัดมีผลทำให้บทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมีมากขึ้น โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมด้านความสะอาดหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็ก เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความรู้คู่คุณธรรม และเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคต แต่ปัจจุบัน โรงเรียนถูกมองในด้านลบ สืบเนื่องจากผลของการจัดการศึกษาที่ล้มเหลว ดังมุมมองของนักการศึกษา เช่น พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2543 : 4-7) ที่มองการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่แยกนักเรียนออกจากชุมชนหรือถิ่นของตนเอง และยังดึงคนจากชนบทเข้าสู่เมืองเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสถาบันครู และทางคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาต่างๆ ล้วนเกิดจากการจัดการศึกษาที่ไม่มีจุดหมายที่ชัดเจน โรงเรียนจึงต้องปรับบทบาทการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจำ เป็นการจัดการเรียน การสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เรียนรู้เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงาม เรียนรู้ให้เกิดความรู้ที่เป็นสากลและท้องถิ่น เพื่อให้สามารถสืบค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองและที่สำคัญต้องเรียนรู้อย่างมีความสุข

เมื่อทั้งสามองค์กรต้องร่วมกันบริหารจัดการกิจกรรมนักเรียนโดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยทุกฝ่ายร่วมกันเตรียมการ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติตามแผน ร่วมกันประเมินผลและร่วมกันปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของชุมชน และส่งเสริม พัฒนาเยาวชนได้ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีที่ประเทศชาติพึงปรารถนา อีกทั้งยังช่วยให้มีโอกาสร่วมงานกับเพื่อนนักเรียน ครู อาจารย์ บุคคลต่างๆ ในชุมชน และสามารถที่จะดำรงตนได้อย่างมีความสุข ซึ่ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลที่ได้คือ เด็กได้เรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยการร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน เพราะทั้งสามสถาบันมีความสัมพันธ์ในทางสังคม และเป็นตัวเชื่อมโยงกิจกรรมในชุมชน ที่สามารถนำมาเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างกิจกรรมให้เข้มแข็งอย่างแท้จริง (กิติมาน นาทอง. 2546 : 5)

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2543ก : 127-193) ได้กล่าวถึงการพัฒนาโรงเรียนในอนาคตต้องขอความร่วมมือกับทุกฝ่าย โดยตั้งเป็นที่ทีมงานปรับปรุงโรงเรียน โดยความร่วมมือของ ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ ผู้ปกครองหรือชุมชน นักเรียน บุคลากรฝ่ายสนับสนุนโรงเรียน ซึ่งทีมงานดังกล่าว ต้องเป็นผู้ร่วมกันวางแผนในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกันปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ร่วมกันประเมินผลของการปฏิบัติงานตามแผน ซึ่งจะช่วยให้บังเกิดผลให้โรงเรียนได้พัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ บังเกิดเป็นประสิทธิผลต่อนักเรียนที่จะเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขต่อไป

กิติมาน นาทอง (2546 : 6-31) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาในอนาคตจึงไม่เป็นหน้าที่ของโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป แต่ต้องร่วมกันกันจัดการศึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาทุกๆ ฝ่าย และการร่วมกัน จัดทำกิจกรรมนักเรียนในด้านต่างๆ โดยความร่วมมือของบ้าน วัดและโรงเรียน จึงน่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ปัญหาของการจัดการศึกษาลดลง ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน

ที่มา : กิติมาน นาทอง. 2546 : 6-31

จากภาพประกอบ 3 จึงเป็นอีกแนวคิดหนึ่งในการร่วมกันทำงานของบ้าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียน วัดซึ่งประกอบด้วยเจ้าอาวาสและพระลูกวัด โรงเรียนประกอบด้วยผู้บริหาร โรงเรียน คณะครูและนักเรียน ทั้งสามองค์กรร่วมกันบริหารจัดการกิจกรรมนักเรียนด้านต่างๆ โดยทุกฝ่ายร่วมกันเตรียมการ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติตามแผน ร่วมกันประเมินผลและร่วมกันปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของชุมชนเป็นไปตาม บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผลที่ได้คือ เด็กได้เรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยการร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียนอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับบ้าน วัด และโรงเรียน (บวร) เป็นวิธีการที่ให้ความสำคัญกับสถาบันหลักในชุมชนทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน โดยเฉพาะเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยการประสานความร่วมมือเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษา คือ ผู้บริหารคณะครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือชุมชน บุคลากรฝ่ายสนับสนุน โรงเรียนด้านต่างๆ ร่วมกันวางแผน ในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกันปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ร่วมกันประเมินผลของการปฏิบัติงานตามแผน ถือเป็นภาระกระจายอำนาจทางการศึกษา มีความเป็นอิสระและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ปฏิบัติงาน ปฏิบัติเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงาน

4. แนวคิด หลักการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

4.1 การจัดการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยากับการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา หรือ เมืองอยุธยา เป็นเทศบาลนครขนาดใหญ่ มีพื้นที่ 14.84 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 10 ตำบล คือในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนประชากรในเขตเทศบาลมีทั้งสิ้น 60,923 คน จำนวน 16,512 หลังคาเรือน มีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 4,300 คน ต่อตารางกิโลเมตร ข้อมูล ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2552 (เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. 2552 : 45)

จัดการศึกษาตามที่สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นให้การสนับสนุนช่วยเหลือ โดยให้แต่ละเทศบาลจัดการศึกษาให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยโรงเรียนในสังกัดมีทั้งหมด 8 โรงเรียน ข้อมูลโดยรวมมีดังนี้

1. โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน เปิดการสอนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนนักเรียน 945 คน จำนวนครูทั้งสิ้น 45 คน
2. โรงเรียนชุมชนป้อมเพชร เปิดการสอนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียน 1,287 คน จำนวนครูทั้งสิ้น 84 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

32

3. โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิศร เปิดการสอนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียน 121 คน จำนวนครูทั้งสิ้น 14 คน
4. โรงเรียนเทศบาลสรรพสามิตบำรุง เปิดการสอนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนนักเรียน 742 คน จำนวนครูทั้งสิ้น 42 คน
5. โรงเรียนเทศบาลวัดศาลापูน เปิดการสอนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียน 185 คน จำนวนครูทั้งสิ้น 12 คน
6. โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย เปิดการสอนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียน 130 คน จำนวนครูทั้งสิ้น 8 คน
7. โรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม เปิดการสอนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนนักเรียน 617 คน จำนวนครูทั้งสิ้น 38 คน
8. โรงเรียนเทศบาลวัดป่าโค เปิดการสอนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียน 139 คน จำนวนครูทั้งสิ้น 15 คน

การจัดการศึกษาของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาอยู่ในความรับผิดชอบของกองการศึกษา โดยมีผู้อำนวยการกองการศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานครูเทศบาล และบุคลากรทางการศึกษา ท้องถิ่น กองการศึกษามีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและพัฒนการศึกษา โดยมีศึกษานิเทศก์ เป็นผู้การแนะนำ และช่วยเหลือการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษา นอกกระบวน การศึกษาและการศึกษาดูตามอัธยาศัย เช่น การจัดการศึกษาศูนย์ปฐมวัย การจัดการศึกษา ของเด็ก พิเศษ โดยมีฝ่ายงานต่างๆ ที่รับผิดชอบงานแต่ละส่วน ได้แก่ งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งาน บริหารวิชาการ งานโรงเรียน งานศึกษานิเทศก์ งานกิจการนักเรียน งานกีฬาและนันทนาการ งาน กิจกรรมเด็กและเยาวชน งานการศึกษาพิเศษ หรือปฐมวัย และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (เทศบาลนคร พระนครศรีอยุธยา. 2552 : 36) ปัจจุบันกองการศึกษารับผิดชอบสถานศึกษา จำนวน 8 โรงเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 4,166 คน พนักงานครูเทศบาล 258 คน ครูอัตราจ้างและลูกจ้าง 32 คน และบุคลากรผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่ปฏิบัติงานในกองการศึกษาของเทศบาล จำนวน 15 คน

ในการจัดการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จัดทำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2448-2552) เป็นแนวทางในการ ดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของเทศบาลและพัฒนาเทศบาล เพื่อให้ประชาชนในเขต เทศบาล มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นและท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นแผนฯ ดังกล่าวได้กำหนด ภารกิจ การจัดการศึกษาปฐมวัย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การให้บริการด้านวิชาชีพ การส่งเสริม กีฬานันทนาการและกิจกรรมเด็กและเยาวชน การดำเนินงานด้านการศาสนา การบำรุงศิลปะ จารีต

ประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น การรณรงค์ด้านยาเสพติด โดยให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เน้นเรื่องความเสมอภาคของผู้ที่ได้รับการศึกษา โดยเฉพาะคนยากจน คนด้อยโอกาสทางการศึกษา และความพร้อมของชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ชุมชน และองค์กรต่างๆ เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มีความหลากหลาย เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด

นโยบายในการจัดการศึกษา เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา กำหนดยุทธศาสตร์หรือจุดเน้นในการพัฒนาการศึกษา รวม 2 ยุทธศาสตร์หลักๆ คือ การพัฒนาระบบการศึกษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพ เปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นมากขึ้น ส่งเสริม ฟื้นฟูศิลป ประเพณีและวัฒนธรรมทางศาสนาให้คงอยู่กับท้องถิ่น ได้แก่ กิจกรรมบวชสามเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม การพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณค่าทางสังคม ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเยาวชนอย่างต่อเนื่องทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน เช่น กิจกรรมกีฬาภายในและกีฬากลุ่ม โรงเรียนเทศบาลฯ กิจกรรมเข้าค่ายเยาวชนต่างๆ

4.2 กิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. 2548 : 33-60) ยึดตามแผนพัฒนาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.2548-2552 ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษา เป็นแผนหนึ่งในแผนการพัฒนาระบบสังคม และแผนพัฒนาด้านการจัดการศึกษาได้กำหนดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประเภท คือ กิจกรรมส่งเสริมสวัสดิการนันทนาการและกีฬา และกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรมชุมชน

1. กิจกรรมส่งเสริมสวัสดิการ นันทนาการและกีฬา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสวัสดิการ นันทนาการและกีฬาต่างๆ ในโรงเรียนและท้องถิ่น มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้เด็ก เยาวชนนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนและชุมชน มีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ-เนตรนารี ค่ายเยาวชน กิจกรรมด้านการกีฬาต่างๆ เป็นต้น

2. กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรมชุมชน เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา จารีตประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน มุ่งส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนและชุมชน มีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมด้านการศึกษา เช่น กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียน การทัศนศึกษานอกสถานที่ การแข่งขันวิชาการ กิจกรรมด้านจารีตประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น การทำบุญตักบาตรในวันพ้อแห่งชาติ การจัดกิจกรรมตามประเพณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

34

วันลอยกระทง ประเพณีวันสงกรานต์ การเข้าค่ายธรรมะ อบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียน การจัดแนะแนวอาชีพ เป็นต้น

ซึ่งมีการกำหนดโครงการเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ดังนี้

โครงการพัฒนาการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2552 โรงเรียนชุมชนป้อมเพชร สังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (2552 : 23-67) ได้มีการจัดโครงการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นให้นักเรียนร่วมกิจกรรม ดังนี้

1. โครงการปฐมนิเทศนักเรียน
2. โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน
3. โครงการเข้าค่ายธรรมะ
4. โครงการวันสำคัญทางศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี
5. โครงการธนาคารความดี
6. โครงการเข้าค่ายลูกเสือ-เนตรนารี
7. โครงการการประกวดมารยาท
8. โครงการอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมและธนาคารขยะ
9. โครงการกีฬาภายในและกีฬากลุ่มโรงเรียนเทศบาลฯ
10. โครงการยุวชนรักชาติ รักถิ่น

เช่นเดียวกับ โครงการพัฒนาการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม สังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (2552 : 21-36) ซึ่งโครงการที่จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

1. โครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่
2. โครงการเข้าค่ายโรงเรียนวิถีพุทธ
3. โครงการวันสำคัญ
4. โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. โครงการลูกเสือ-เนตรนารี
6. โครงการการประกวดมารยาท
7. โครงการธนาคารขยะ
8. โครงการกีฬาภายในและกีฬากลุ่มโรงเรียนเทศบาลฯ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

35

โครงการพัฒนาการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนเทศบาลวัดเขยีน สังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (2553 : 21-59) ซึ่งโครงการที่จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

1. โครงการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม
2. โครงการส่งเสริมประชาธิปไตย
3. โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
4. โครงการเข้าค่ายลูกเสือประถม – มัชฌม
5. โครงการธนาคารขยะรีไซเคิล
6. โครงการวันสำคัญทางศาสนา
7. โครงการกีฬาสื่อนูบาล – มัชฌม
8. โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม (คนดีศรีอยุธยา)
9. โครงการพบผู้ปกครอง (ปฐมนิเทศนักเรียน)

โครงการพัฒนาการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนเทศบาลสรรพสามิตบำรุง สังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (2553 : 21-59) ซึ่งโครงการที่จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

1. โครงการวิถีพุทธ
2. โครงการส่งเสริมประชาธิปไตย
3. โครงการส่งเสริมสุขภาพ
4. โครงการกีฬาสื่อนูบาล – มัชฌม
5. โครงการเข้าค่ายลูกเสือประถม – มัชฌม
6. โครงการลูกเสือ-เนตรนารี
7. โครงการวันสำคัญทางศาสนา
8. โครงการป้องกันยาเสพติด
9. โครงการเยี่ยมบ้าน
10. โครงการปฐมนิเทศนักเรียน
11. โครงการอ่าลาอาลัย

โครงการพัฒนาการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาปูน สังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (2553 : 18-29) ซึ่งโครงการที่จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

1. โครงการวิถีพุทธ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

36

2. โครงการส่งเสริมสุขภาพ
3. โครงการกีฬา
4. โครงการลูกเสือ-เนตรนารี
5. โครงการวันสำคัญทางศาสนา
6. โครงการป้องกันยาเสพติด
7. โครงการปฐมนิเทศนักเรียน

โครงการพัฒนาการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย สังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (2553 : 10-21) ซึ่งโครงการที่จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

1. โครงการวิถีพุทธ
2. โครงการวันสำคัญ และประเพณี
3. โครงการธนาคารขยะ
4. โครงการกีฬาภายในและกีฬากลุ่มโรงเรียนเทศบาลฯ
5. โครงการลูกเสือ-เนตรนารี

โครงการพัฒนาการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิศร สังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (2553 : 18-29) ซึ่งโครงการที่จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

1. โครงการค่ายคุณธรรม
2. โครงการวันสำคัญทางศาสนา
3. โครงการเยี่ยมบ้าน
4. โครงการกีฬาโรงเรียน
5. โครงการลูกเสือ-เนตรนารี
6. โครงการโรงเรียนส่งเสริมประชาธิปไตย

และโครงการพัฒนาการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าโค สังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (2553 : 16-27) ซึ่งโครงการที่จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

1. โครงการกีฬา
2. โครงการปฐมนิเทศผู้ปกครอง
3. โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. โครงการเข้าค่ายโรงเรียนวิถีพุทธ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

37

5. โครงการวันสำคัญ
6. โครงการลูกเสือ-เนตรนารี
7. โครงการการประกวดมารยาท

ซึ่งจะเห็นได้ว่าแผนงาน โครงการต่างๆ ของโรงเรียนเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายหรือเหมือนกัน เพราะหลายๆ โครงการมีการทำกิจกรรมระหว่างโรงเรียนต่างๆ ร่วมกัน เช่น กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมกีฬาภายในและกีฬากลุ่มโรงเรียนเทศบาลฯ เป็นต้น จากกิจกรรมที่จัดขึ้นสถานศึกษาอันเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญเติบโต สร้างบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ให้กับตนเอง กิจกรรมด้านการส่งเสริมจริยศึกษาที่จัดในสถานศึกษา ทั้งในแง่ศิลปะ วัฒนธรรม พิธีกรรมทางศาสนา และการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมและบ้านเมือง ซึ่งรวมไปถึงกิจกรรมที่จัดเป็นระเบียบ จะต้องดำเนินการตามแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรม เพื่อปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ นักเรียน โดยการชักจูงให้เกิดความร่วมมือระหว่าง ผู้ปกครอง ชุมชน พระสงฆ์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันในการประชุมวางแผน การดำเนินการตามแผน ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถสรุปได้กิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม ที่สำคัญของกลุ่มโรงเรียนเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 กิจกรรมนักเรียน ที่สำคัญดังนี้

1. กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียน
2. กิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ
3. กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม
4. กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี
5. กิจกรรมกีฬาภายในและกีฬากลุ่มโรงเรียนเทศบาลฯ

ซึ่งกิจกรรมตามโครงการต่างๆ นี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนจะปลูกฝังและสร้างเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติทางคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน และประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงามและถูกต้องตามครรลองของชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การปฐมนิเทศนักเรียน เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้โรงเรียนกับชุมชนและผู้ปกครอง ได้พบปะ เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและผู้ปกครอง นักเรียนทุกคน และเป็นโอกาสให้โรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียนได้ มีโอกาสประชุมชี้แจงเป้าหมาย หลักการ แนวนโยบายที่โรงเรียนเกี่ยวกับตัวนักเรียนและช่วยให้ ผู้ปกครองเข้าใจระบบการเรียนและการบริการด้านต่างๆ ที่โรงเรียนจัดให้ จะมุ่งส่งเสริมให้นักเรียน มีวิถีชีวิตในลักษณะบรรยากาศที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่างๆ อันจะเป็น การช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพต่างๆ ไปของโรงเรียนได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

2. กิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยตรง เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนคือวัดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ทั้งด้านความรู้ กิริยามารยาท และการปลูกฝังเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้การที่นักเรียน ได้เปลี่ยนสถานที่ในการเรียนรู้ จะทำให้เป็นการปรับเปลี่ยนบรรยากาศ นอกจากนี้นักเรียนยังได้ใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นๆ อย่างแท้จริง

3. กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม โรงเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้ชิดกับวัดซึ่งอยู่ในชุมชนนั้นๆ จึงควรจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมที่ก่อประโยชน์แก่หลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันวิสาขบูชา วันลอยกระทง วันสงกรานต์ เป็นต้น ในวันสำคัญเหล่านี้เป็นวันที่ผู้ปกครองและนักเรียนมีเวลาร่วมกันเพราะเป็นวันหยุด โดยกิจกรรมสำคัญเริ่มจากการทำบุญ ตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง มีพระสงฆ์มาสวดมนต์ ให้ศีลให้พร ทำให้นักเรียนค่อยๆ ซึมซาบเข้าไปอยู่ภายใต้จิตสำนึกและมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของนักเรียน โดยไม่รู้ตัว

4. กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ การทำประโยชน์ให้แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้นกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีจึงเป็นกิจกรรมสำคัญในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักเรียนในระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนจะต้องผ่านกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้นต้องจัดกิจกรรมให้มีการบูรณาการกับองค์ความรู้ และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างเต็มที่

5. กิจกรรมกีฬาภายในและกีฬากลุ่มโรงเรียนเทศบาลฯ เป็นกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะ เรื่องของความสามัคคี การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักเสียสละ รู้จักการให้อภัย และนักเรียนสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถพิเศษของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละโรงเรียน ชุมชนแต่ละชุมชนได้ร่วมกันในการจัดกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ

ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการศึกษา ในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีปัญหาในการจัดการศึกษาหลายด้าน อาทิ ปัญหาเรื่องของจำนวนเด็กนักเรียนที่มากกว่าจำนวนบุคลากร อุปกรณ์และสถานที่ไม่พอเพียง ปัญหานักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคันเนื่องจากเด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจน ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนลดน้อยลง เนื่องจากขาดความรักความอบอุ่นจากผู้ปกครอง ซึ่งไม่มีเวลาอบรมดูแล เกิดปัญหาการก้าวร้าวของเด็กนักเรียน ครูยังไม่มีความสัมพันธ์และร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การจัดการเรียนรู้อย่างยึดติดกับรูปแบบเดิม ไม่มีความหลากหลาย ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ขาดการสนับสนุนจากภาคเอกชนและชุมชนในการ

จัดกิจกรรม ผู้ทรงความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นยังขาดการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับท้องถิ่นอย่างจริงจัง (เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา, 2552ก : 20-23)

จากปัญหาดังกล่าวแม้ว่าการดำเนินงานบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล นครพระนครศรีอยุธยา สามารถดำเนินการ ได้จนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีส่วนที่เป็นปัญหาของนักเรียนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และมีการพัฒนาให้เป็นแนวทางเดียวกัน เพราะการดำเนินงานทั้งหมดอยู่ในความรับผิดชอบของครูผู้รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว ผู้บริหารและคณะครูอื่นๆ ทำหน้าที่ตามที่โรงเรียนออกคำสั่งในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง พระสงฆ์ หรือบุคลากรจากหน่วยงานอื่นๆ เข้าร่วมกิจกรรมตามคำเชิญและเป็นเพียงผู้เข้าร่วมกิจกรรมเท่านั้น จะเห็นได้จากแผนงาน โครงการต่างๆ ไม่มีผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ในขั้นตอนต่างๆ ของการปฏิบัติงานเลย หรือเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา แต่ไม่มีบทบาทในด้านการบริหารและจัดกิจกรรมนักเรียน โดยเฉพาะด้านการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล และด้านการปรับปรุงและพัฒนา ชุมชนจะได้รับโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม บางกิจกรรมเท่านั้น และยังไม่มีความชัดเจนในการบริหารงานหรือดำเนินกิจกรรมที่มีความชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นจะต้องระดมทรัพยากร โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลโรงเรียน จนเกิดเป็น แนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยการมีหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญของกระบวนการพัฒนาที่สมบูรณ์ โดยการเปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ เข้ามาพัฒนาการจัดการศึกษาร่วมด้วย โดยเฉพาะองค์กรสำคัญที่อยู่ในชุมชน และมีส่วนต่อการพัฒนาการจัดการศึกษามากที่สุดในปัจจุบันคือ บ้าน วัด และส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษา 2551

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

บุญเทียม อังสวัสดิ์ (2542 : 87) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการประสานงานอยู่ในระดับปานกลางอีก 4 ด้านรองลงมาคือ ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน ด้านการวางแผนและด้านการติดตามประเมินผล การปฏิบัติงาน การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีผลการประเมินอยู่ในกลุ่มสูง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ประจวบ สื่อประสาร (2542 : 81) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของ คณะกรรมการโรงเรียนขยายโอกาสในเขตการศึกษา 1 พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาเรื่องการจัดหา การจัดสรรทรัพยากร และการประสานงานอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการวางแผน กระตุ้นการทำงานและการประเมินอยู่ในระดับปานกลางระดับ การมีส่วนร่วมเฉลี่ยโรงเรียนทุกขนาดอยู่ในระดับปานกลาง

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 89) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ คณะกรรมการศึกษาประจำ โรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เรื่องที่คณะกรรมการ การศึกษามีส่วนร่วม 5 เรื่องได้แก่ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงานและการประเมิน ส่วนการมีส่วนร่วมในเรื่องอื่น ๆ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

สุทิน แทนนุ้ย (2533 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูอาจารย์ สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนและครู อาจารย์ในจังหวัดสุราษฎร์ จำนวน 586 คน พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน โดย ส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่าด้านการรับเด็กเข้าเรียน การลงทะเบียนนักเรียน การรายงานเกี่ยวกับนักเรียน และด้านการย้าย และจำหน่ายนักเรียน มี ปัญหาอยู่ระดับน้อย ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง

ชนพร ดิฉงเจริญ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์การจัดกิจกรรมส่งเสริม จริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ตามนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาตาม นโยบายการศึกษากรุงเทพมหานคร วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงบรรยายโดยมีรูปแบบการวิจัย คือ การศึกษาเอกสาร การสำรวจ และการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนยึดถือนโยบาย การศึกษาของกรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม 8 ด้าน คือ สะอาด ชยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญู รู้และปฏิบัติตามกติกา และกิจกรรมแต่ละกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม หลายด้าน เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า กิจกรรมเหล่านั้นส่งเสริม จริยธรรมด้านความขยันมากที่สุด สำหรับรูปแบบ วิธีการ ข้อเสนอแนะและผลในการจัดกิจกรรม พบว่า มีความแตกต่างกันใน แต่ละกิจกรรม

สมนฤมล เพ็ชรมณี (2543 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง บทบาทของบ้าน วัด โรงเรียนในการส่งเสริม จริยธรรมนักเรียน พบว่า ระดับการส่งเสริมจริยธรรมของบ้านในด้านต่างๆ มีการส่งเสริมอยู่ใน ระดับมาก ระดับการส่งเสริมจริยธรรมของวัดในด้านต่างๆ มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ระดับ การส่งเสริมจริยธรรมของโรงเรียนในด้านต่างๆ มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

รุจิรา ปิ่นงา (2548 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาที่เป็นของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา
ผลการศึกษาวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานกิจการนักเรียนในแต่ละด้านมีดังนี้ 1) การรับและแบ่งกลุ่ม
นักเรียน 2) การปฐมนิเทศนักเรียน 3) การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน 4) การจัดกิจกรรม
นักเรียน 5) การบริการสุขภาพอนามัย และ 6) การจัดและให้บริการแนะแนว ซึ่งภาพรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง 2) ความคาดหวังในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนในแต่ละด้าน อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก
3) สภาพปัญหาของการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาที่เป็น
ของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่าความคาดหวังและความเป็น
จริง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน เมื่อพิจารณา
จากคะแนนเฉลี่ยจะพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติจริง
แสดงว่าสถานศึกษามีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนในทุกด้าน

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โอเมียร์รา (O'Meara) (ซูชาติ พ่วงสมจิตร. 2540 : 74) ได้ทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก
(Ed.D.) สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอริโซนา ประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ.1994 เรื่อง
หลักเหตุผลของอาจารย์ใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อผู้ปกครอง เกี่ยวกับความเข้าใจการใช้
ประโยชน์ และการอบรมเลี้ยงดูครอบครัว รวมทั้งทรัพยากรของชุมชน เพื่อพัฒนาการเข้ามามีส่วน
เกี่ยวข้องของผู้ปกครอง พบว่า เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษามีความเข้าใจ และให้
คุณค่าแก่ครอบครัวและทรัพยากรของชุมชนแล้ว ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา
มากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อระบบกลไกเอื้ออำนวย ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน
ทรัพยากร และความรู้ในห้องเรียนอย่างมีความหมายมากขึ้น ผู้ปกครองที่ได้รับอำนาจจากผู้บริหาร
สถานศึกษา จะแสดงบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจมากขึ้น พวกเขาจะมี
ภาวะผู้นำที่เหมาะสมที่จะเข้ามารับผิดชอบต่อการศึกษาของบุตรหลานของเขาโดยพวกเขาจะได้
อำนาจอย่างแท้จริง ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานของเขา

อเมนู เทกา (Amenu – Tekaa) (เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2541 : 137) ได้ศึกษาทัศนคติของ
ชาวอินเดีย ในประเทศแคนาดา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา พบว่า
การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จในชุมชนที่มีประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการ
จัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน
นั้นๆ เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จ

สกูลเลอร์ (Schuler) (เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2541 : 140) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา โดยศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม

ของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่าการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไม่มีประสิทธิภาพเกิดจากความบกพร่องในการติดต่อสื่อสาร ปัญหาการมีส่วนร่วม ได้แก่ ระดับของการเข้าร่วมการเข้าร่วมเพียงเรื่องเดียว การเข้าร่วมโดยขาดความเข้าใจในสถานการณ์ทั้งหมด ขาดข้อตกลงเกี่ยวกับขอบเขตของการมีส่วนร่วม เป็นต้น

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ตลอดจนต้องดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านต่างๆ เพื่อช่วยสร้างประสบการณ์แก่นักเรียนให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม ครอบคลุมทุกด้านอย่างสมดุล สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งโรงเรียนต้องดำเนินการควบคู่กับการเรียนการสอนปกติ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ต้องมีการร่วมกันจัดการศึกษาร่วมวางแผนยุทธศาสตร์ ให้ข้อมูลข่าวสาร ดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ประเมินผล ติดตามผล และพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

6. สรุปหลักการ แนวคิด รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวทางการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนในการบริหารงานเป็นกระบวนการสร้างความร่วมมือในการบริหารงาน ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการปรับปรุงและพัฒนา เป็นสื่อสัมพันธ์ให้ทั้งสามองค์กรมีความรู้ลึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรมให้นักเรียน ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิผล

กระบวนการในการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน ทั้ง 5 กิจกรรมที่สำคัญ คือ กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียน กิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี และกิจกรรมกีฬาภายในและกีฬากลุ่มโรงเรียนเทศบาลฯ ที่จัดในสถานศึกษาเพื่อสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งสามองค์กรจะต้องมีการวางแผน วางระบบ กำหนดรูปแบบ และกลไกวิธีการดำเนินงานในการบริหารงานให้เป็นที่ชัดเจน บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ต้องมีทักษะ ความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษาที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

43

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีแนวทางในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้นำขึ้นตอนกระบวนการ จากนักวิชาการเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 3) ; เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. (กองการศึกษา. 2552 : 21) ; รุ่ง แก้วแดง (2546 : 48 – 50) ; กิติมาน นาทอน (2546 : 6-31) ; กาญจนา ศรีกาพิสินธุ์ (2533 : 15) ; กรมวิชาการ (2546 : 18) ; พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 83-86) ; โครงการโรงเรียนชุมชนป้อมเพชร (2552 : 23-27) ; สมพงษ์ จิตระดับ (2545 : 179-180) ; นำมาสังเคราะห์และบูรณาการ จัดลำดับความสำคัญตามขั้นตอนและกระบวนการ สามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม โดยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ที่นำไปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้กระบวนการในการบริหารงาน 4 ขั้นตอน คือ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการปรับปรุงและพัฒนาของ 5 กิจกรรมนักเรียน ดังนี้

1. กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียน
2. กิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ
3. กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม
4. กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี
5. กิจกรรมกีฬาภายในและกีฬากลุ่ม โรงเรียนเทศบาลฯ